

Sygnatura akt XII C 1771/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

P., dnia 12 czerwca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Flisikowska

Protokolant: Starszy sekretarz sądowy Anna Krzemińska

po rozpoznaniu w dniu 8 czerwca 2017 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa P. M.

przeciwko Skarbowi Państwa Dyrektorowi Aresztu Śledczego w Ś.

o zapłatę

1. Powództwo oddala w całości.
2. Odstępuje od obciążenia powoda kosztami procesu.
3. Zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu na rzecz pełnomocnika powoda adw. M. P. (1) kwotę 7.200zł wraz z Vatem obowiązującym w chwili wyrokowania tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu.

/-/SSO Hanna Flisikowska

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 26 września 2016 roku powód P. M. wniósł o zasądzenie od pozwanego – Skarbu Państwa Dyrektora Aresztu Śledczego w Ś. na jego rzecz kwoty 30.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia wniesienia pozwu, jako kwoty regulującej należność za wykonywanie pracy w okresie pozbawienia wolności powoda w latach 2005 do 2007r oraz kwoty 100.000 zł naruszenie jego dóbr osobistych. Nadto powód wniósł o ustanowienie mu pełnomocnika z urzędu(k.2).

Powód argumentując swoje żądania wskazał, że w czasie odbywania w latach 2005 -2007 niego kary pozbawienia wolności świadczył pracę, za którą zgodnie z ówczesnie obowiązującym przepisem art. 123 § 2 kodeksu karnego wykonawczego otrzymywał wynagrodzenie w wysokości co najmniej połowy minimalnego wynagrodzenia, określonego w ustawie z dnia 10 października 2002r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę. Kolejno powód podał, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 23 lutego 2010r., sygn. akt P 20/09 orzekł, że wyżej przytoczony art. 123 § 2 zdanie pierwsze ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. – kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, ze zm.) w zakresie w jakim zawiera słowo „połowy” jest niezgodny z art. 32 oraz z art. 65 ust. 4 z związku z art. 2 Konstytucji. Na tej podstawie powód podał, że domaga się zasądzenia od pozwanego na jego rzecz różnicy pomiędzy kwotą wynagrodzenia jaką uzyskał, a kwotą jaką – jego zdaniem – po uwzględnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego powinien otrzymać. (k. 2 - 4).

Postanowieniem z dnia 23 listopada 2016r. referendarz sądowy zwolnił powoda od kosztów sądowych w całości oraz ustanowił dla niego adwokata z urzędu, którego imiennie wyznaczyć miała Okręgowa Rada Adwokacka w P.. (k. 38) co uczyniła w osobie adw. M. P. (1). (k.43)

W odpowiedzi na pozew pozwany, powołując się na art. 177 § 1 pkt 1 kpc, wniósł o zawieszenie postępowania w niniejszej sprawie, wskazując że w toku postępowania pozostaje sprawa o sygnaturze akt (...), której przedmiotem są identyczne zarzuty powoda wobec pozwanego. W przypadku nieuwzględnienia wyżej przedstawionego wniosku, pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. (k. 68-69)

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwany wskazał, że żądania powoda nie zasługują na uwzględnienie. Zdaniem pozwanego powód pracował odpłatnie w jego jednostce w okresie od 15 listopada 2005 roku do 27 listopada 2007 roku na stanowisku pomocy kuchennej, w wymiarze 6/8 etatu, tj. przed wejściem w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, na które powołuje się powód. W opinii pozwanego powód osiągał zatem wynagrodzenia za pracę zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami. (k. 69 -70)

Na rozprawie w dniu 9 marca 2017r. , Przewodnicząca zobowiązała stronę powodową do ostatecznego doprecyzowania pozwu wobec tego , że dokonane przez fachowego pełnomocnika skonkretyzowanie pozwu pismem z 9.1.2017r. nasuwa wątpliwości co podniósł także pozwany w świetle pozwu złożonego przez samego powoda i jego pisma jak k.19 akt i innych spraw, które powód równoległe toczy w tym Wydziale – pod rygorem zawieszenia postępowania. Po tym po zarządzeniu przerwy na naradę z powodem pełnomocnik powoda ostatecznie oświadczyła, że powód wnosi o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kwoty 30.000 zł tytułem odszkodowania za wyrównanie wynagrodzenia należnego powodowi, za pracę którą świadczył w okresie pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w Ś. od listopada 2005 roku do listopada 2007 roku wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu oraz o zasądzenie na rzecz powoda od pozwanego kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych, takich jak naruszenie godności osobistej powoda oraz wyłączenie możliwości korzystania z jego własnych pieniędzy w okresie od listopada 2005 roku do listopada 2007 roku, wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Jako podstawę prawną ww. żądań pełnomocnik powoda podała art. 448 k.c. – w odniesieniu do żądania zadośćuczynienia oraz art. 471 kodeksu cywilnego – co do odszkodowania za nienależyte wykonanie przez pozwanego zobowiązania wynikającego ze stosunku pracy w zakreślonym okresie czasu.(k. 103-104)

Na rozprawie w dniu 27 kwietnia 2017r., po przeprowadzeniu przez Sąd przesłuchania powoda w charakterze strony na okoliczności żądania na kwotę 130.000 zł, w tym 30.000 zł tytułem odszkodowania dotyczącego wyrównania wynagrodzenia za pracę oraz 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz zarządzeniu półgodzinnej przerwy podczas, której powód zliczył wypłaty swojego wynagrodzenia za pracę u pozwanego, powód ostatecznie doprecyzował swoje żądanie odszkodowawcze tytułem niewypłaconego mu wynagrodzenia za pracę na kwotę 14.168,13 zł zamiast wcześniej żądanej przez niego kwoty w wysokości 30.000 zł. (k.137-139)

Na rozprawie w dniu 8 czerwca 2017r. pełnomocnik powoda wniosła również o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego. (k. 146)

Na dalszym etapie postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód P. M. w okresie od 8 listopada 2005 roku do 28 listopada 2007 roku odbywał karę pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w Ś.. W trakcie pobytu powód był zatrudniony odpłatnie w okresie od 15 listopada 2005 roku do 27 listopada 2007 roku na stanowisku pomoc kuchenna w wymiarze 6/8 etatu. Powód był zatrudniony w niepełnym wymiarze czasu pracy i otrzymywał wynagrodzenie proporcjonalnie do liczby godzin zatrudnienia.

dowód: dokument - informacja dot. pozwu M. P. (2) s. J. z dnia 25 marca 2014r. – k.11-12, informacja o pobytach i orzeczeniach z dnia 7 lutego 2017r. – k.73, notatka służbowa w sprawie P. M. z dnia 9 lutego 2017r. – k. 77, dokument - zaświadczenie o wykonywaniu pracy – k. 78-80, częściowo zeznania powoda – k. 104, 138

W okresie zatrudnienia w Areszcie Śledczym w Ś. powód otrzymał następujące wynagrodzenia za wykonaną pracę:

1. Za 2005 rok:

- za miesiąc listopad – 233, 82 zł
- za miesiąc grudzień – 494, 78 zł

1. za 2006 rok:

- za miesiąc styczeń – 494,70 zł
- za miesiąc luty – 429, 60 zł
- za miesiąc marzec – 468, 60 zł
- za miesiąc kwiecień – 464, 40 zł
- za miesiąc maj – 496, 05 zł
- za miesiąc czerwiec – 470, 56 zł
- za miesiąc lipiec – 501, 76 zł
- za miesiąc sierpień – 448, 60 zł
- za miesiąc wrzesień – 451, 40 zł
- za miesiąc październik – 525, 10 zł
- za miesiąc listopad – 540, 12 zł
- za miesiąc grudzień – 556, 54 zł

1. za 2007 rok:

- dodatkowe wynagrodzenie roczne - 497,03 zł
- za miesiąc styczeń - 473, 13 zł
- za miesiąc luty – 362, 88 zł
- za miesiąc marzec – 485, 10 zł
- za miesiąc kwiecień – 358, 89 zł
- za miesiąc maj – 490, 14 zł
- za miesiąc czerwiec – 463, 68 zł
- za miesiąc lipiec – 520, 38 zł
- za miesiąc sierpień – 464, 94 zł
- za miesiąc wrzesień – 464, 77 zł
- za październik – 312, 12 zł
- za miesiąc listopad – 411, 84 zł

- dodatkowe wynagrodzenie roczne - 413, 95 zł

Dowód: dokument – informacja dotycząca pozwu M. P. (2) s. J. – k. 11- 12, rejestr finansowy osadzonego zatrudnionego – k. 79 -80

Powód ma 55 lat i z zawodu jest ślusarzem. Obecnie odbywa karę pozbawienia wolności i przebywa w Zakładzie Karnym we W.. Aktualnie powód nie pracuje i został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy. Powód przebył dwa zawały serca i wymaga okresowej kontroli kardiologicznej. Powód cierpi także na chorobę narządu ruchu oraz dnę moczanową.

Dowód: zeznania powoda – k. 104, karta informacyjna z leczenia szpitalnego z dnia 19 stycznia 2015r,- k.7-9, karta informacyjna leczenia szpitalnego z dnia 23 stycznia 2015e. – k.9, dokument : konsultacja kardiologiczna – k. 10

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wyżej przytoczonych dowodów w postaci dokumentów oraz częściowo zeznań powoda.

Co do zasady za wiarygodne w części Sąd uznał zeznania powoda P. M. w części zgodnej z ustalonym przez Sąd stanem faktycznym sprawy. Sąd nie dał wiary przede wszystkim zeznaniom powoda, w których opisywał on iż podczas swojego pobytu w Zakładzie Karnym w Ś. dodatkowo trudnił się roznoszeniem posiłków. Wskazane twierdzenia powoda Sąd uznał za gołosłowne, gdyż nie znajdują one potwierdzenia w żadnych innych wiarygodnych dowodach zgromadzonych w aktach niniejszej sprawy.

Sąd przyjął, że wszystkie **dokumenty** złożone i zgromadzone w sprawie są prawdziwe i autentyczne, mając na względzie treść przepisów art. 244 i 245 k.p.c. Nie ma bowiem żadnych podstaw, aby je kwestionować z urzędu, a żadna ze stron nie podnosiła zarzutu ich nieprawdziwości.

Sąd zważył co następuje:

Co do roszczenia o odszkodowanie – powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie powód domagał się zasądzenia od pozwanego kwoty 14. 168,13 zł tytułem odszkodowania za naprawienie szkody wskutek nienależytego wykonania zobowiązania przez pozwanego, polegającego na niewypłaceniu powodowi należnego mu wyrównania wynagrodzenia za pracę.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że bezspornym pomiędzy stronami był fakt, iż w okresie od 15 listopada 2005 roku do 27 listopada 2007 roku powód przebywał w Zakładzie Karnym w Ś. oraz pracował w charakterze pomocy kuchennej w wymiarze 6/8 etatu, co znalazło również potwierdzenie w dokumentach zgromadzonych w aktach sprawy.

Spór w niniejszej sprawie sprowadził się w istocie do tego czy istnieją podstawy do zasądzenia od strony pozwanej na rzecz powoda kwot stanowiących wyrównanie wynagrodzenia za wykonaną przez powoda pracę w okresie od dnia od 15 listopada 2005 roku do 27 listopada 2007 r. , w związku z zakwestionowaniem zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej w brzmieniu obowiązującym przed zmianą przepisu art. 123 § 2 zdanie pierwsze ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks Karny Wykonawczy (Dz. U nr 90, poz. 557, ze zm.) na skutek ogłoszonego w dniu 23 lutego 2010r. wyroku Trybunału Konstytucyjnego, sygn. akt P 20/09.

Zgodnie z obowiązującym wówczas przepisem art. 123§2 kodeksu karnego wykonawczego skazanemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze pracy wynagrodzenie ustalało się w sposób zapewniający osiągnięcie **co najmniej połowy minimalnego wynagrodzenia**, określonego na podstawie odrębnych przepisów, przy przepracowaniu pełnego miesięcznego wymiaru czasu pracy lub wykonaniu pełnej miesięcznej normy czasu pracy. W wypadku zaś przepracowania niepełnej miesięcznej normy czasu pracy lub niewykonywania pełnej miesięcznej normy pracy, wynagrodzenie wypłacało się proporcjonalnie do ilości czasu wykonanej pracy. W razie zatrudnienia skazanego w

niepełnym wymiarze czasu pracy najniższe wynagrodzenie ustalało się w kwocie proporcjonalnej do liczby godzin zatrudnienia, biorąc za podstawę połowę minimalnego wynagrodzenia.

W wyroku z dnia 23 lutego 2010r., o sygnaturze akt P 20/09 Trybunał Konstytucyjny orzekł, że wyżej przytoczony przepis art. 123 § 2 zdanie pierwsze w zakresie w jakim zawiera słowo „połowy” jest niezgodny z art. 32 oraz z art. 65 ust. 4 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto Trybunał Konstytucyjny orzekł, że przepis ten w zakresie wyżej wskazanym traci moc obowiązującą z upływem 12 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Na skutek wyżej wskazanego wyroku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, od 8 marca 2011 roku przepis art. 123 § 2 kkw został zmieniony i uzyskał nowe brzmienie obowiązujące do dnia dzisiejszego: „wynagrodzenie przysługujące skazanemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy ustala się w sposób zapewniający osiągnięcie kwoty **co najmniej minimalnego wynagrodzenia** za pracę ustalanej na podstawie odrębnych przepisów, przy przepracowaniu pełnego miesięcznego wymiaru czasu pracy lub wykonaniu pełnej miesięcznej normy pracy. W wypadku przepracowania niepełnej miesięcznej normy czasu pracy lub niewykonania pełnej miesięcznej normy pracy wynagrodzenie wypłaca się proporcjonalnie do ilości czasu pracy lub wykonanej normy pracy. W razie zatrudnienia skazanego w niepełnym wymiarze czasu pracy najniższe wynagrodzenie ustala się w kwocie proporcjonalnej do liczby godzin zatrudnienia, biorąc za podstawę kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę. Tym samym po wejściu w życie wyroku wynagrodzenie przysługujące skazanemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu ma być ustalane na podstawie odrębnych przepisów, w sposób zapewniający mu osiągnięcie co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę. W odniesieniu zaś do skazanych zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy, najniższe wynagrodzenia ma być wypłacane w kwocie proporcjonalnie do liczby czasu zatrudnienia, przy czym podstawę stanowi kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Dodatkowo wskazać należy, że Trybunał Konstytucyjny mając na uwadze społeczne skutki wydanego wyroku uznał, że niezbędnym jest jego odroczenie momentu wejścia w życie i z tego względu postanowił, że przepis art. 123 § 2 kkw w zakresie określonym w sentencji wyroku utraci moc obowiązującą po upływie 12 miesięcy.

W przedmiotowej sprawie pozwana wskazała, że powód pracował u niej w okresie przed ogłoszeniem ww. wyroku Trybunału Konstytucyjnego i przed zmianą przepisu art. 123 § 2 kkw i jego wynagrodzenie za pracę było wypłacane prawidłowo zgodnie z ówczesnie obowiązującymi przepisami. Sąd w tym miejscu podziela ten pogląd prawny pozwanej, iż żądanie powoda nie zasługiwało na uwzględnienie.

Na początku swoich rozważań, Sąd wskazuje, że zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Zgodnie z ust. 2 przywołanego przepisu orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w sprawach wymienionych w art. 188 podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu w organie urzędowym, w którym akt normatywny był ogłoszony. Jeżeli akt nie był ogłoszony, orzeczenie ogłasza się w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski". Stosownie do ust. 3 tegoż artykułu, orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny - dwunastu miesięcy. W przypadku orzeczeń, które wiążą się z nakładami finansowymi nie przewidzianymi w ustawie budżetowej, Trybunał Konstytucyjny określa termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego po zapoznaniu się z opinią Rady Ministrów. W myśl ust. 4 ww. przepisu orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umowa międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania.

Biorąc pod uwagę powyższe wskazać należy, że, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego można podzielić na dwa rodzaje – pierwsze, określone w art. 190 ust. 1, które wchodzi w życie z dniem ich ogłoszenia, których skutki prawne

działają *en tunc* oraz drugie, mające charakter kasatoryjnych, w których dopuszczono możliwość innego, późniejszego terminu utraty mocy obowiązującej kwestionowanego przepisu prawa. Drugie ze wskazanych wyżej orzeczeń stanowią orzeczenia zawierające tzw. klauzulę odraczającą, wywołujące skutki prawne w przyszłości

Zasadniczą kwestią Sądu w niniejszej sprawie było więc udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy po nadejściu terminu określonego w orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego, w którym wchodzi ono w życie i w którym traci moc obowiązującą dany przepis uznany za niekonstytucyjny, może być on stosowany do zdarzeń prawnych, które miały miejsce wtedy, kiedy ten przepis jeszcze nie obowiązywał. Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należało rozważyć, czy po wejściu w życie przedmiotowego wyroku Trybunału Konstytucyjnego (co nastąpiło 8 marca 2011 roku), na podstawie którego stracił moc obowiązującą przepis art. 123 § 2 kkw zdanie pierwsze, tenże przepis - jako znowelizowany- może mieć zastosowanie do czasu, w którym powód był zatrudniony u pozwanej, tj. do okresu do 2005 do 2007 roku.

W tym miejscu należy wskazać czy wyżej przedstawiony problem prawny był już wielokrotnie przedmiotem orzecznictwa Sądu Najwyższego. W uchwale z dnia 3 lipca 2003 roku, III CZP 45/03, Sąd Najwyższy wskazał, że określenie późniejszej daty utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego nie może być inaczej tłumaczone jako jego pozostawienie na czas oznaczony w porządku prawnym i oznacza, że Trybunał Konstytucyjny, mimo stwierdzenia niezgodności aktu z przepisami wyższego rzędu, działając w granicach kompetencji (...). Wobec tego wykluczone jest przyjęcie w drodze wykładni, iż utrata mocy obowiązującej przepisu z upływem określonego terminu mogłaby uzyskać moc wsteczną zarówno za okres odroczenia, jak i poprzedni. Jest to wyjątek od reguły retroakcji przyjętej w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Przesłanki, które przemawiają za przyjęciem skutku wstecznego orzeczenia w razie zastosowania reguły ustawowej (art. 190 ust. 3 zdanie pierwsze *in princ.*) tracą bowiem swoją doniosłość, gdy Trybunał, ważąc konkurujące wartości podlegające konstytucyjnej ochronie, decyduje się na utrzymanie w mocy wadliwego przepisu. Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy również w orzeczeniu z dnia 17 grudnia 2008r, P 16/08 w którym stwierdził, że odroczenie terminu utraty mocy obowiązującej wadliwego aktu normatywnego oznacza, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego określa w odniesieniu do badanego stanu normatywnego skutki na przyszłość. W konsekwencji, po pierwsze, czynności dokonane na mocy zakwestionowanych przepisów nie mogą być z tej przyczyny skutecznie wzruszone. Po drugie, dokonanie czynności prawnych na podstawie przepisów uznanych za niekonstytucyjne powoduje konieczność ochrony zaufania tych, którzy tych czynności dokonali. Powyższe stanowisko znalazło potwierdzenie również w wielu innych orzeczeniach Sądu Najwyższego, między innymi w uchwale z dnia 16 października 2014 roku, III CZP 67/14 oraz w uchwale z dnia 23 stycznia 2004r. , III CZP 112/03.

W konsekwencji powyższego należy wskazać, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 lutego 2017 roku, na mocy którego przepis art. 123 § 2 zdanie pierwsze kkw stanowi takie orzeczenie, które nie wywołuje skutków *ex tunc*. Tym samym powyższy przepis, w brzmieniu obecnie obowiązującym, przyznającym skazanym osiągnięcie wynagrodzenia w kwocie odpowiadającej co najmniej minimalnemu wynagrodzeniu za pracę, nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie. Okres zatrudnienia powoda u pozwanej miał miejsce od listopada 2005 roku do listopada 2007 roku, natomiast wejście w życie przedmiotowego wyroku Trybunału Konstytucyjnego oraz utrata mocy obowiązującej wyżej przytoczonego przepisu nastąpiła w dniu 8 marca 2011 roku. W tym stanie rzeczy Sąd podzielił stanowisko pozwanej, że skoro w okresie zatrudnienia powoda obowiązywały przepisy gwarantujące wynagrodzenie w kwocie odpowiadającej co najmniej połowie minimalnego wynagrodzenia, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, to tym samym nie ma podstaw do zasądzenia od pozwanej na rzecz powoda żądanych przez niego kwot tytułem odszkodowania.

Na marginesie Sąd pragnie jedynie zaznaczyć, że w stosunku do żądania odszkodowawczego powoda nie znajduje zastosowania art. 471 kodeksu cywilnego, zgodnie z którym dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Pozwana nie jest bowiem dłużnikiem powoda, gdyż nie jest ona zobowiązana do wypłacania powodowi żądanych przez niego sum tytułem wyrównania kwoty wynagrodzenia za pracę, co wynika z wyżej przedstawionych już rozważań Sądu.

Co do roszczenia o zadośćuczynienie 100.000 zł – powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Z przepisem art. 23 k.c. ściśle związany jest art. 24 k.c., który w pkt. 1 stanowi, że ten czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. Z treści art. 24 pkt 1 k.c. wynika w sposób jednoznaczny, że ochrona dóbr osobistych przysługuje jedynie przed działaniem bezprawnym. Przesłanka bezprawności działania jest przesłanką konieczną do udzielenia ochrony dóbr o charakterze niemajątkowym i jest ona ujmowana w prawie cywilnym dosyć szeroko. Otóż – jako działanie bezprawne przyjmuje się każde działanie człowieka, które pozostaje w sprzeczności z normami prawnymi, z porządkiem prawnym, z zasadami współżycia społecznego. Domniemanie to podlega obaleniu przez wykazanie uprawnienia do określonego działania. Kto zatem twierdzi, że naruszono jego dobro osobiste, nie musi wykazywać bezprawności. Tym samym, to strona pozwana może bronić się wykazując, że nie doszło do bezprawności.

Jak wynika z przytoczonych przepisów polskie prawo nie przewiduje zamkniętego katalogu dóbr chronionych prawnie. Tym niemniej, aby dochodzić zadośćuczynienia za ich naruszenie, nie wystarczy samo wskazanie zdarzenia, które spowodowało to naruszenie, ale także powód musi wskazać jakie konkretnie dobra osobiste zostały naruszone. Przy wyjaśnianiu istoty dóbr osobistych i związanych z nimi praw osobistych dominujący jest pogląd wskazujący, iż przy ocenie, czy doszło do naruszenia dóbr osobistych decydujące znaczenie ma nie tyle subiektywne odczucie osoby żądającej ochrony prawnej, ile to jaką reakcję wywołuje w społeczeństwie to naruszenie. Podkreśla się przy tym, że przy ocenie, czy doszło do naruszenia dobra osobistego, którego ochrony domaga się osoba zgłaszająca żądanie należy brać pod uwagę całokształt okoliczności (tak Komentarz do Kodeksu Cywilnego. Księga pierwsza. Część Ogólna Stanisław Dmowski, Stanisław Rudnicki, uwagi do art. 23 k.c. Wydawnictwo LexisNexis, Warszawa 2007).

Rozpoznając sprawę w przedmiocie ochrony dóbr osobistych Sąd powinien w pierwszej kolejności ustalić, czy doszło do naruszenia dobra osobistego, a dopiero w przypadku pozytywnej odpowiedzi ustalić, czy działanie pozwanego było bezprawne (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2004 r., V CK 609/03, Legalis nr 81648; por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2002 r., V CKN 1095/00, Legalis nr 55991

W realiach niniejszej sprawy powód wywodził swoje roszczenie z faktu, że pozwana naruszyła jego dobra osobiste w postaci godności osobistej, wyłączenia możliwości korzystania przez niego z jego własnych pieniędzy oraz faktu, iż pozwana nie wypłaciła - zdaniem powoda – należnego mu wynagrodzenia z pracę, tj. wyrównania wynagrodzenia, które przysługiwałoby powodowi w związku ze zmianą przepisu art. 123 § 2 zdanie pierwsze kkw.

Pomimo, iż powód określił konkretne dobra osobiste Sąd ustalił, że w niniejszej sprawie nie doszło do ich naruszenia. W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd nie znalazł podstaw do uznania, że pozwana naruszyła albo zagrożiła jakimkolwiek z dóbr osobistych, które przywołuje strona powodowa. Pozwana bowiem w okresie zatrudnienia powoda prawidłowo wypłacała mu wynagrodzenie za pracę zgodnie z obowiązującym ówczesnie prawem. Nadto, odnosząc się do twierdzeń powoda, iż nie otrzymał on wynagrodzenia z pracę polegającej na roznoszeniu posiłków, Sąd wskazuje, że uznał te fakty za niewiarygodne oraz niepoparte żadnym innym dowodem. Powód nie wykazał także aby zostało naruszone jego dobro osobiste w postaci niemożności korzystania z jego własnych pieniędzy w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w Ś.

W ocenie Sądu, w przedmiotowej sprawie nie miało również miejsca zagrożenie lub naruszenie dobra osobistego powoda w postaci jego godności osobistej. Nie można bowiem uznać, iż w skutek wypłacania powodowi wynagrodzenia w kwocie odpowiadającej co najmniej połowie minimalnego wynagrodzenia pozwana naruszyła jego godność osobistą. Jak już bowiem wyżej wykazano, powód otrzymywał wynagrodzenie za pracę zgodnie z obowiązującym ówczesnie prawem. Orzeczenie niekonstytucyjności przepisu art. 123 § 2 zdanie pierwsze kkw ma zastosowanie do sytuacji przyszłych i nie jest możliwym użycie w stosunku do sytuacji mających miejsce przed jego wejściem w życie. Nadto podkreślić należy, że nawet jeżeli Trybunał Konstytucyjny uznał, później ten przepis za niekonstytucyjny to pozwana

nie może ponosić odpowiedzialności za niekonstytucyjność wyżej przytoczonego przepisu. Tym samym pozwana jako działająca w granicach prawa w żaden sposób nie naruszyła godności osobistej powoda.

Wreszcie, działanie pozwanej nie nosiło znamion bezprawności. W orzecznictwie wskazuje się, że przesłanka bezprawności działania sprawcy naruszenia dóbr osobistych - zgodnie z przepisem art. 24 § 1 KC decydująca o przyznaniu uprawnionemu ochrony - ujmowana jest w prawie cywilnym szeroko. W zasadzie działaniem bezprawnym jest każda czynność naruszająca dobra osobiste, jeżeli nie zachodzi jedna z okoliczności wyłączających tę przesłankę. Do okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia dóbr osobistych na ogół zalicza się: działanie w ramach porządku prawnego, tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy prawa, wykonywanie prawa podmiotowego, zgodę pokrzywdzonego (ale z zastrzeżeniem uchylenia jej skuteczności w niektórych przypadkach) oraz działanie w obronie uzasadnionego interesu. (wyrok SA w Szczecinie z dnia 11 października 2012 roku, sygn. akt. I AcA)

W świetle powyższego wskazać należy że w niniejszej sprawie zachodzi okoliczność wyłączająca bezprawność działania pozwanej. Mając na uwadze wcześniejsze ustalenia, jeszcze raz należy wskazać pozwana postępowała zgodnie w ówczynie obowiązującym prawem.

Reasumując, w niniejszej sprawie Sąd nie znalazł podstaw do zasądzenia od pozwanej na rzecz powoda żądanych przez niego kwot tytułem odszkodowania oraz zadośćuczynienia. Pozwana wypłaciła powodowi wynagrodzenie zgodnie z obowiązującymi ówczynie przepisami, a jej działania nie doprowadziły do naruszenia lub zagrożenia dóbr osobistych. W konsekwencji roszczenia powoda o odszkodowania oraz zadośćuczynienia nie zasługiwały na uwzględnienie i w tym stanie rzeczy Sąd oddalił powództwo w całości – **o czym orzekł w punkcie 1 sentencji wyroku.**

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. odstępując od obciążania powoda tymi kosztami. Użyte w przytoczonym przepisie sformułowanie „wypadek szczególnie uzasadniony” oznacza, że przy stosowaniu tej regulacji Sąd nie może dokonywać wykładni rozszerzającej i powinien, stosując ten przepis, mieć na uwadze konkretny stan faktyczny występujący w sprawie (por. wyr. SA w Łodzi 26.9.2013 r., I ACA 466/13, Legalis nr 740738). Tym samym, Sąd biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy uznał, że w przedmiotowej sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony: powód został już wcześniej zwolniony od ponoszenia kosztów sądowych w całości postanowieniem z dnia 23 listopada 2016 roku, przy czym z podobnych względów Sąd zdecydował nie obciążać go również kosztami procesu. Czynnikiem wpływającym na decyzję Sądu był fakt, że powód przebywa w zakładzie karnym, nie pracuje i nie może podjąć zatrudnienia, gdyż przebył zawały serca oraz ma orzeczoną całkowitą niezdolność do pracy. W konsekwencji powyższego, Sąd orzekł jak w **punkcie 2 sentencji wyroku.**

Koszty zastępstwa procesowego obciążającego Skarb Państwa z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, w kwocie 7.200 złotych (wraz z VAT), Sąd ustalił w oparciu o § 8 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2015r., poz. 1801) – o czym Sąd **orzekł w punkcie 3 sentencji wyroku.**

SSO Hanna Flisikowska